

УДК 070: 004.77: 323.27(477+73)

Ковальчук Галина, ст. магістратури факультету журналістики;
науковий керівник – к.соц.ком. Золяк В. В. (Міжнародного економіко-
гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ВИСВІТЛЕННЯ ПОДІЙ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ В ЗМІ

***Анотація.** У статті досліджено особливості діяльності друкованих засобів масової інформації (ЗМІ) у період політичних подій 2013–2014 років. Проаналізовано регіональні мас-медіа, з'ясовано їх роль у суспільстві та вплив на аудиторію. Розкрито, як формується громадянська позиція на шпальтах незалежного видання «Галицько-Волинські Відомості». Визначено, яким чином відбувається становлення громадянської думки у друкованих мас-медіа, що в загальному допомагає отримати більш об'єктивну інформацію про Революцію Гідності в Україні.*

***Ключові слова:** Революція Гідності, громадянська позиція, друковані засоби масової інформації.*

***Аннотация.** В статье исследованы особенности деятельности печатных средств массовой информации (СМИ) в период политических событий 2013–2014 годов. Проанализированы региональные мас-медиа, выяснено их роль в обществе и влияние на аудиторию. Раскрыто, как формируется гражданская позиция на полосах независимого издания «Галицко-Волынские Ведомости». Определено, каким образом происходит становление гражданского мнения в печатных мас-медиа, что, в общем, позволяет получить более объективную информацию о Революции Достоинства в Украине.*

***Ключевые слова:** Революция Достоинства, печатные средства массовой информации, гражданская позиция.*

***Annotation.** Importance of printed mass media activity during the period of political events of 2013–2014 in Ukraine was investigated. The regional mass media were analysed, their role in society and influence on the audience were determined. It was revealed how public opinion is formed according to independent edition «Halysko-Volynskli Vidomosti» influence. The authors determined how take place the public opinion formation in printed mass media and it helps to obtain more objective information about the Revolution of Dignity in Ukraine.*

***Keywords:** the Revolution of Dignity, public opinion, printed mass media.*

Передумовою до виникнення Революції Гідності стали протести в різних регіонах країни в рамках акції «Вставай, Україно!». В ході цієї акції своє волевиявлення продемонстрували мільйони українців, про що активно

впродовж 2013 року писала газета «Галицько-Волинські відомості: на акцію «Вставай, Україно!», ініційовану опозицією в Луцьку, вийшли понад п'ять тисяч осіб. Під час виходу до преси лідер «Свободи» Олег Тягнибок заявив: «Запланували ми акцію з метою національної мобілізації і донесення до громади тих вимог, які висуває сьогодні опозиція. Ми вирішили скоординувати свої зусилля для повалення режиму Януковича та подолання негативних наслідків його трьохрічного правління. Як тільки наші три політичні сили оголосили про початок акції «Вставай, Україно!», влада стала вставляти палки в колеса. Практично в кожній області ми відчуваємо чи дрібні, чи більші провокації» [1]. У Тернополі ця акція зібрала понад 10 тисяч учасників. Арсеній Яценюк нагадав програму-мінімум: «наступного тижня вимагати відставки Генерального прокурора Пшонки і голови Верховної Ради Рибака». А подальша програма опозиційних сил така: «Янукович повинен достроково піти з посади Президента. Він хоче скасувати вибори Президента, але ми цього не дозволимо йому зробити. Ми починаємо нову сторінку в історії, і тому закликаю всіх зібратися у Києві 18 травня, щоб сказати «ні» Митному союзу, «ні» поверненню в СРСР, «ні» нинішній владі на чолі з Януковичем» [2].

Метою нашої статті є дослідження ефективності моделі впливу засобів масової інформації на формування громадянської позиції.

В Україні вже давно втомилися від корумпованої влади, приниження гідності простих громадян, низького рівня життя, відсутності елементарних соціальних гарантій, тому в суспільстві відчутно почали зростати вимоги до існуючої влади. Ще у 2012 році Любомир Гузар сказав: «Носієм влади в нормальній державі є народ. Група людей, яких ми називаємо владою, – особи, яким народ щось доручив. Але вони не є абсолютними носіями влади, а тільки покликані виконувати волю народу». Таке переконання висловив Архiepіскоп-емерит Української Греко-Католицької Церкви Блаженніший Любомир (Гузар) в ефірі 5-го каналу, обговорюючи нечистоту влади і страх людей перед нею. Найбільша сила – говорити правду, запевняв духовний лідер, і говорити її голосно. І не важливо, на його думку, скільки людей її почує, важливо, щоб хоча хтось почув. У № 58 (7 грудня, 2012) «Галицько-Волинських відомостей» читаємо: «Правда в будь-якому разі дає ефект. З правдою ми дійдемо до чогось позитивного, до того, що самі собі бажаємо. Таким чином створюється певна атмосфера і люди починають набирати охоти робити добре, перестають боятися. Чинна влада уявляє собі, що вона є дуже-дуже потужна, що може все зробити. Гляньмо в історію... Мені видається, що сьогоднішня влада – це велетень на глиняних ногах. Чому влада так поводить? Бо вона є в більшому страху, ніж населення», – сказав Блаженніший Любомир, закликаючи українців не боятися протистояти владі, яка не виконує належно своїх обов'язків [3].

У тому ж 2012 році газета неодноразово підіймала питання свободи слова. Так, у № 48 газети було наведено інформацію про акцію протесту працівників ЗМІ у Луцьку проти ухвалення Верховною Радою змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів, що передбачали поновлення кримінальної відповідальності за поширення недостовірної інформації. У тодішніх українських реаліях це означало фактично відновлення цензури.

Можна стверджувати, що на той час причин для невдоволення владою було чимало. Негативні зміни, які були наявні практично у всіх сферах суспільного життя, вилилися у Революцію гідності. Загалом же характер висвітлення подій Євромайдану став яскравим індикатором об'єктивності українських ЗМІ. Виконавчий директор Інституту масової інформації Оксана Романюк умовно поділила ЗМІ на три частини: 1) ті, котрі висвітлюють події об'єктивно (до них вона віднесла найбільш відомі інтернет-ЗМІ); 2) ті, які висвітлюють події нейтрально, як приміром газети «старих» олігархів на кшталт «Сегодня» чи «Фактів», у яких можна зустріти як об'єктивну редакційну статтю, так і розміщені ПР-матеріали провладних сил; 3) ЗМІ, котрі не гребують відверто брехати, як приміром газета «Взгляд», яка нібито від Арсенія Яценюка закликала не виходити на Майдан тих, хто «має проблеми зі здоров'ям» «принаймні до закінчення дощу».

Екс-редактор відділу політики журналу «Forbs» Максим Каменєв зазначав, що був здивований тим, як нинішня редакція цього видання підійшла до висвітлення Євромайдану: «Не було запущено онлайн-трансляцію, що робилося завжди в таких випадках, коли більше сотні тисяч людей виходять на вулиці, і кілька днів не йдуть із центра міста, відсутність репортажної частини. Були якісь коментарі експертів, політиків, але складається враження, що є бажання не виділяти цю тему, не надавати їй особливого значення». На питання: «Що буде, коли українські журналісти перестануть брехати?», О. Романюк та М. Каменєв відповіли: «В Україні наступить Європа» [4].

3 січня, 2014 року (№ 62) газета «Галицько-Волинські відомості» вийшла у світ у форматі спецвипуску, який був приурочений Євромайдану. В газеті зазначалося: «За усю історію України Київ та інші міста нашої держави не бачили такого єднання громадян проти насильства влади. З часів студентської революції на граніті, на початку 90-х ще у радянську епоху, під час акції «Повстань, Україно!» за президентства Кучми нікого так жорстко не розганяли, як студентський Євромайдан у ніч на 30 листопада 2013 року. Уже наступного дня, у неділю, на Хрещатику зібрались обурені насильством співвітчизники з різних куточків України [5]. Ще більше вогонь народного гніву розпалили 1 грудня під час побиття спецпідрозділом «Беркут» мирних громадян, журналістів, медиків... Відтоді Майдан постав не лише в столиці, а й в усіх містах України».

У цьому номері газети були також наведені відгуки та інтерв'ю відомих в Україні громадських і політичних діячів, науковців, журналістів.

Так, депутат Верховної Ради України, комендант Майдану (м. Київ) Андрій Парубій, відповідаючи на питання, що ж досягнув Майдан протягом останнього місяця? зазначав: «Українці довели, що ми є нація та громадяни своєї держави, які не дозволять розпоряджатись своєю долею купці чиновників при владі. Високий рівень організації та самопожертви учасників Майдану продемонстрували усьому світові, що українці не дозволять повернути Україну в колонію Кремля. У мене немає жодних сумнівів, що наш народ переможе!»

Герой України Юрій Шухевич (м. Львів) на питання як Ви сприйняли створення Всеукраїнського об'єднання «Майдан»? відповів таким чином: «Одразу дати оцінку такому об'єднанню неможливо, бо ще достеменно невідомо якою буде робота цього громадського формування. Якщо воно запровадить активну діяльність в усіх областях України, то буде й результат. Адже мало зачитати про створення та проголосувати за це, необхідно розвинути мережу організації, залучивши до цього процесу політично активних громадян. Утворення «Майдану» – це не результат виборів, це є вимога молоді і усіх небайдужих до долі своїх дітей громадян України. Тому сьогодні потрібно працювати не лише в Києві, а й в усіх куточках України, у кожній області, районі, селі... Аби подолати корупцію в державних органах влади, у міліції, прокуратурі, судах необхідні зусилля усього народу...» [6].

У період Майдану актуальними проблемами залишалися питання свобода слова та перешкоджання діяльності журналістів, тому в газеті зазначалося: «Журналісти світу та України сьогодні гнівно засуджують факти переслідувань та побиття представників ЗМІ, зокрема Тетяни Чорновіл, яка є активісткою Майдану та блогером «Української правди». При цьому читачам пропонувалося відповісти на питання: «На Вашу думку, як можна захистити журналістів від подібних випадків?»

Депутат Верховної Ради України, керівник прес-служби ВО «Свобода», (м. Київ) Юрій Сиротюк у своїй статті писав: «На превеликий жаль, останнім часом таке ганебне явище набирає загрозливих для суспільства обертів, лише за минулий місяць в Україні постраждало журналістів більше, ніж за усі роки Незалежності, ніж у військових конфліктах у Іраці чи на Балканах... І це лише вершина «айсбергу» того безчинства влади проти наших громадян і журналістів зокрема. Тому сьогодні Майдан ми розцінюємо як нову Січ, за межами якої неможливо відчувати себе вільною людиною, тож саме через підтримку Майдану ми зможемо досягти демократичних змін у суспільстві, тоді й журналісти, як і усі інші громадяни, будуть у безпеці...».

Національна спілка журналістів України (НСЖУ) та Незалежна медіа-профспілка України (НМПУ) висловлювали обурення фактом жорстокого побиття Тетяни Чорновіл. У своїх журналістських розслідуваннях вона викривала корупційну діяльність високопосадовців та державних чиновників. За словами колег, у день перед побиттям Тетяна проводила зйомку маєтків

Міністра внутрішніх справ України Віталія Захарченка та Генпрокурора Віктора Пшонки. НСЖУ та НМПУ вимагали відставки Міністра внутрішніх справ за його бездіяльність у справі покарання винних в нападах та побиттях журналістів: «Факти застосування сили до працівників ЗМІ з боку як правоохоронних органів, так і невідомих молодиків спортивної статури, які супроводжують провладні заходи, набувають загрозливих масштабів. Протягом кількох останніх тижнів близько півсотні журналістів було побито під час силового розгону правоохоронцями мирних протестів. Жодного з винних не покарано. У сьогоденнішому вигляді міліція становить суспільну небезпеку», – повідомляли у НСЖУ.

Журналіст «Галицько-Волинських відомостей», голова Кременецької районної організації НСЖУ Віктор Хмілецький зустрівся у запеклі дні Майдану із головою Національної спілки журналістів України Олегом Наливайком та висловив пропозиції щодо проведення Всеукраїнської акції «Журналісти проти насильства». У цьому напрямку ми вже працюємо, та подібні ініціативи є свідченням того, що ми, журналісти України, маємо спільне прагнення жити у цивілізованому, демократичному суспільстві, де переважають закон, права та свободи громадян, – заявив Олег Наливайко. У рамках заходів «Журналісти проти насильства» представники українських ЗМІ у будь-який мирний спосіб висловлюватимуть свою позицію проти побиття журналістів та перешкоджання їх професійній діяльності. Цю пропозицію уже підтримали представники мас-медіа у різних регіонах України, – йшлося у № 62 «Галицько-Волинських відомостей» [5].

Підсумовуючи проведене дослідження, можна зробити висновок, що повноцінну діяльність інформаційного суспільства можуть забезпечувати тільки незалежні ЗМІ, які керуються у своїх діях власним професійним досвідом, законами про засоби масової інформації, Конституцією України. Саме такі видання здатні об'єктивно висвітлювати сучасні реалії та допомагати суспільству формувати єдину громадянську позицію. З часом соціальні та комунікаційні засоби можуть набути більшої цінності, ніж природні ресурси, оскільки у пострадянській політиці влада трансформувалась у комунікаційні структури. Ці універсальні надбання людства і реальність суспільного життя поза своєю сферою не дають нам жодної можливості розв'язати будь-яке важливе питання. Тому, зусилля вітчизняних журналістів повинні бути направлені на здобуття українськими ЗМІ повної незалежності.

1. Газета «Галицько-Волинські Відомості». – № 73, 12 квітня, 2013. 2. Газета «Галицько-Волинські Відомості» № 71–72, 30 березня, 2013. 3. Газета «Галицько-Волинські Відомості». – № 58, 7 грудня, 2012. 4. Телеклініка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : telekritika.ua/business/zhurnalist-maksim-kamenev-ushel-iz-rbkukraina-v-gromadske-671052. 5. Газета «Галицько-Волинські Відомості». – № 62, 3 січня, 2014. 6. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості; підручник / В. Й. Здоровега. – Л. : ПАІС, 2004.